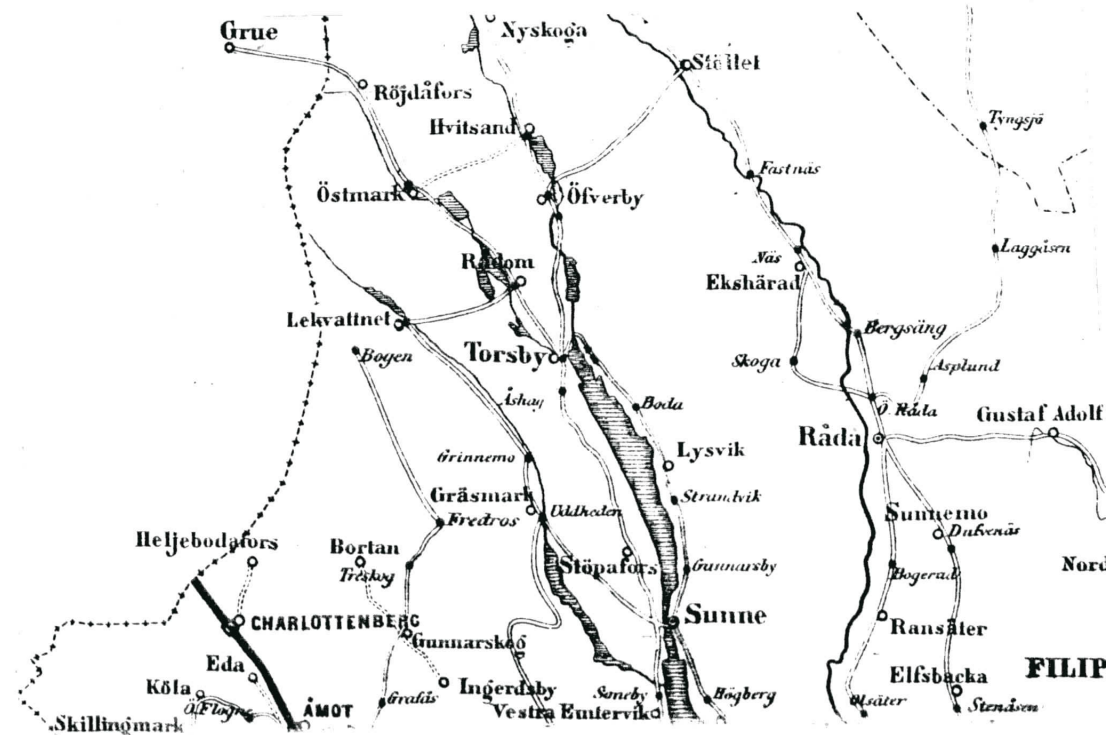

Erik Lindgren

POST- historia från Fryksdals härad

Del 1, postanstalter öppnade till och med år 1875

Detta är en kopia av en del av den postkarta som tillämpades under tiden 1875-1878.

Förord

Fryksdals härad bjuder på flera olika slag av postanstalter, tillkomna av olika skäl, men domineras av de poststationer som öppnades i samband med att postverket tog ansvaret för kronobrevbäringen med 1875 års ingång. Ett postkontor och en poststation hade öppnats inom häradet dessförinnan, postkontoret i Sunne, och poststationen i Torsby, senare upphöjd till postkontor. Det är påfallande att området fick ett stort antal poststationer också under 1900-talet, nära nog rekord för landet för en 35-årsperiod inom ett så begränsat område. Postanstalterna presenteras i kronologisk ordning efter tillkomsten. För dem som öppnats samtidigt tillämpar jag bokstavsordning, d v s alla i detta häfte utom Sunne och Torsby, vilka båda fanns redan när kronobrevbäringen fungerade.

Med min enkla apparatur för framställning av skrifter kan jag inte överskrida 40 sidor. När jag blev färdig med manuskripten om Fryksdals härads posthistoria fann jag, att jag därför måste dela upp berättelserna i två skrifter. Jag har valt att dra en gräns på så sätt, att första delen (häfte nr 251) omfattar sådana postanstalter som tillkom senast 1875 och andra delen (häfte nr 252) sådana som öppnades senare än 1875.

För var och en av postanstalterna söker jag berätta något om utvecklingen, om tillkomsten och avvecklingen och om något av skeendet under deras existensperiod. Så långt det är möjligt med arkivhandlingars hjälp söker jag i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv samt ur Ernst Grapes bok "POSTKONTOR OCH POSTMÄSTARE". Om vid något tillfälle annan källa utnyttjas, anger jag det i texten.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de har arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent.

Den kortfattade posthistoria som presenteras på detta sätt, ibland med exempel på skriftväxling för att belysa speciella situationer vid

vissa tillfällen, kan kompletteras av intresserade läsare vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm. För att underlätta studier i arkivet uppger jag ibland diarienummer för vissa ärenden.

Sedan jag började ägna mig åt posthistorisk forskning i mitten av 1970-talet har Posten genomgått mycket stora förändringar. Jag tänker därvid inte bara på ändringar i den regionala indelningen, som t ex omorganisationer med den interna beteckningen PVO och den följande CRU utan också på vissa ändringar som föregick monopolets formella upphörande 1992 och övergången till bolag 1994.

Vid 1992 års ingång genomfördes en divisionalisering av Posten. Därigenom ändrades förhållandena bland annat så att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De mindre postkontoren har ingen formell chef utan en eller flera tjänstemän som lyder under chefen för brev- eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen. Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på dem som i realiteten varit platschefer på de olika postkontoren efter 1990-talets ingång. Även tidigare uppgifter har visat sig svåra att få fram, bland annat på grund av ändrad form för personalbokföring under 1970-talet. Senare tendens att lindra divisionaliseringens negativa verkningar har inte underlättat möjligheterna att få fram personaluppgifter.

I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. Jag är öppen för mina läsares synpunkter på häftet.

Växjö i januari 1995

Erik Lindgren

Innehåll

	sid
Sunne	3
Torsby	5
Gräsmark	9
Lekvattnet	10
Röna	12
Lysvik	16
Rådom	18
Röjdåfors	19
Stöpafors	22
Vitsand	24
Västra Ämtervik	26
Gunnarsbytorp	27
Öfverby	28
Östmark	29
Östra Ämtervik	30

Copyright: Erik Lindgren

1855-12-01--

Sunne

Ett förvaltningspostkontor öppnades i Sunne den 1 december 1855, samma år som de första frimärkena hade kommit. Den formella beteckningen för postanstalten var postexpedition. En sådan var i förhållande till kunderna likställd med postkontor, en beteckning som tillfördes alla postexpeditioner med 1882 års ingång. Skillnaden mellan postkontor och postkontor på den tiden var i stort sett den som betingades av postanstaltens storlek. Kort sagt och förenklat kallades de små postkontoren för postexpeditioner och deras föreståndare postexpeditörer.

Carl Ludvig Lundström blev den förste postmästaren i Sunne. Han fick bland annat ägna sig åt arbetet med 1875 års omorganisation, då hans förvaltningsområde tillfördes ett antal nya poststationer på grund av att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen. Under hans förvaltning fanns sålunda under 1875 följande poststationer: *Frykerud, Gräsmark, Vitsand, Lekvattnet, Lysvik, Magneskog, Nyskoga, Rådom, Röjdåfors, Stöpafors, Västra Ämtervik, Överbyn, Östmark och Östra Ämtervik*. Några av dessa låg inom gränserna för Fryksdals härad och berörs i följande kapitel av denna skrift.

Vi möter Carl Ludvig Lundström i huvudsak bara med yttranden, som berörde nytillkomna poststationsföreståndares äskanden om högre arvode eller de små poststationernas fortsatta existens. Efterträdaren Johan Fredrik Janson (1877-1891) fick ta itu med de problem som följde efter hand på den stora omorganisationen. Ett tiotal andra postmästare hann ta ansvar för förvaltningsområdet, innan det upphörde på 1960-talet och postkontoret ersattes med en postexpedition av det nya slag som hade introducerats 1920. Deras chefer kallades stationsmästare. Den nya organisationsformen upphörde genom 1970-talets förändring (kallad PVO) som också innebar avveckling av det dittills självständiga förvaltningsområdet för Torsby. Från 1986 kallas alla fasta postanstalter med kundbetjäning för postkontor. Därmed är det slut på en för den oinvidige till synes krånglig terminologi.

Några av cheferna på postmästarstolen i Sunne utöver de nu nämnda möter vi i häfte nr 252 genom uttalanden i samband med

ansökningar om nya poststationer. Som en övergångsanordning förlades vid 1960-talets avveckling av de mindre postområdena Sunnes postområde under postkontoret i Torsby, en del av tiden med stationsmästaren Märta Sjökvist som chef. Senare tog Lilian Nilsson över ledningen av postkontoret i Sunne med ansvar bl a för service till närmare 7000 hushåll, inklusive dem med postadresserna Gräsmark, Lysvik, Rottneros, Västra Ämtervik och Östra Ämtervik.

I postmusei samlingar finns bl a en bild från postkontoret i Sunne 1904, varur detta utsnitt hämtats. Personerna uppges vara (från vänster) postexpeditörerna Maria Lovisa Andersson och Disa Florell, postexpeditören Axel Svanberg, postvaktmästaren E R Utberg och postköraren Andersson.

1869-07-01--

Torsby

Poststyrelsen fick i mars 1860 regeringens bemyndigande att inrätta poststationer på landsbygden. Det gick långsamt med utredningen om var sådana behövdes. De första kom inte till stånd förrän den 15 februari 1861. Efter hand som denna nya serviceform blev känd, gjordes framställningar om flera poststationer. En sådan framställning avsåg en poststation i Röjdåfors i Östmarks socken. Bruksförvaltaren Conrad B Fitinghoff formulerade den i ett brev till poststyrelsen den 16 mars 1861.

Framställningen togs upp på sockenstämman i Östmarks församling den 21 april 1861, sedan länsstyrelsen sänt den dit för att kunna bli informerad om församlingens inställning. Ur sockenstämmans protokoll hämtas i 4:e paragrafen, att *"en dylik postexpedition icke var av nöden påkallad men väl en tunga för så väl postverket som de skjutskyldige samt huvudsakligen för den stora svårigheten att hålla den oindelta vägen emellan Conradsfors Bruk och Röjdåfors i farbart skick alla tider på året"*.

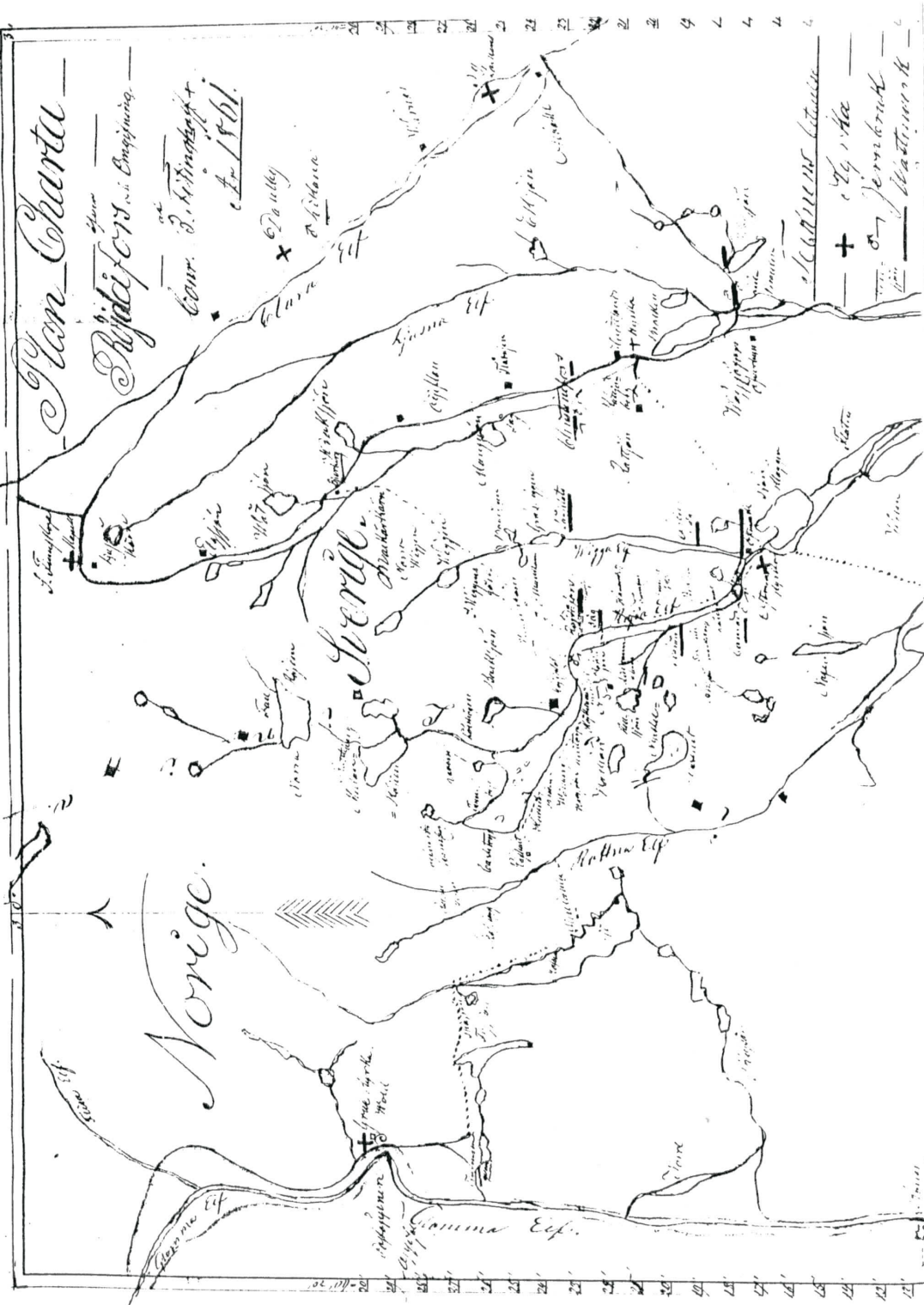
Kronfogden uttalade sig i ett långt brev till länsstyrelsen den 27 maj 1861 och visade ringa intresse för bifall. Han skrev bl a följande:

"Tages då i betraktande den skriftväxling, som erfordras vid ett bruk och manufakturverk, vilket, såsom förhållandet är vid Röjdåfors, finnes och troligen allt framgent kommer att finnas endast till namnet, samt den skriftväxling, som kan idkas av en Finnallmoge, varav mängden med svårighet kan läsa i bok och än mindre skriva, så inses lätt, vilka inkomster av porto därstädes skulle erhållas, ävensom att endast enskilt intresse och spekulation skapat den ingivna ansökningen".

Länsstyrelsen överlämnade samtliga handlingar till poststyrelsen den 31 maj 1861 med en missivskrivelse i vilken man ansåg *"i anledning av vad så väl kronfogden upplyst som förklarandena anfört, sig icke äga skäl att till ansökningen tillstyrka bifall"*. Poststyrelsen fann vid föredragningen den 6 juni 1861 att ärendet inte föranledde till någon åtgärd.

Bruksförvaltare Fitinghoff bifogade till sin framställning en plankarta över området kring Röjdåfors, starkt förminskad återgiven på nästa sida.

Under handläggningen hade förvaltaren av Conradsfors Bruks och Lantegendomar emellertid i ett brev till poststyrelsen den 28 april 1861 uttalat sig på ett sätt som åtta år senare skulle medverka till att en poststation öppnades i Torsby: "Skall däremot under förhandenvarande förhållanden någon postexpedition inrättas inom Fryksdals häradets övre tingslag, så ligger det för envar tydligt att rätta stället för en sådan är vid Torsby bruk i Fryksände socken, varest häradets alla 5 socknar löpa tillsammans, och där en postexpedition bleve till gemensam nytta för häradets alla korrespondenter, ävensom en förökad inkomstkälla för kungl. postverket".

Sedan en formell framställning blivit gjord senare, beslöt poststyrelsen att en poststation skulle öppnas i Torsby den 1 juli 1869 med bruksskolläraren Olof Rundquist som föreståndare. Denne avled den 20 november 1874 och lantmätareauskultanten Paul Cleréns förordnades att handlägga göromålen vid poststationen.

Befattningen överläts genom poststyrelsens beslut den 17 december 1874 till kommunalnämndens ordförande Johan Olof Pollack. Hans tillträde sammanföll med kronobrevbäringsreformen, något som bidrog till att han kände sig överraskad av arbete i långt större utsträckning än den bild han fått av detsamma vid samtal med företrädaren. Han begärde i ett brev till poststyrelsen den 3 februari 1875 förhöjd ersättning på grund av "de av mig opåräknade ändringar, som vid samma tid ägt rum, såväl med posternas ankomst och avgång härifrån, som ock inrättandet av sex nya poststationer, samt nedsättning i extra inkomst, eller så kallade sportler, som därav blivit en följd".

"Nedsättningen av extra inkomster" avsåg det faktum att ett antal postväskor, för vilkas expediering ersättning hade utgått till poststationsföreståndaren, upphört vid tillkomsten av nya poststationer. Ändringen av postexpedieringen bestod i att posten från och till Sonne tidigare bara expedierats två dagar i veckan men nu fyra gånger med expedition nattetid. Sedan postmästare Carl Ludvig Lundström i Sonne tillstyrkt höjt arvode till Pollack och eftersökning av andra villiga föreståndare inte gett något resultat, gick poststyrelsen med på löneförhöjning. Denna kom bara att gälla en kortare tid, för kommunalstämman med Fryksände församling den 25 april 1875 beslöt begära att poststationen i Torsby skulle bytas ut mot ett förvaltningspostkontor (postexpedition enligt den tidens terminologi).

Till detta var länsstyrelsen positivt inställd och skrev avslutningsvis till poststyrelsen den 19 maj 1875: "Då de skäl, som av tf kronofogden Weinberg blivit anförda för inrättande av en postexpedition i Torsby, synes ganska väl grundade, får Kungl. Majt:s Befallningshavande för sin del förorda bifall till den i berörde hänseende gjorda framställning".

Sedan poststyrelsen gjort en formell underdånig framställning beslöt regeringen den 12 november 1875 att ett postkontor (postexpedition) skulle öppnas i Torsby. Formaliteterna blev klara till den 1 april 1876, då Carl Hack Tage Broberg blev utnämnd till chef för postkontoret. Han hade titeln postexpeditör till och med 1881 och därefter postmästare på grund av den generella ändring som genomfördes över hela landet med 1882 års ingång. Vi möter honom en och annan gång i häfte nr 252 i yttranden över omorganisationer fram till och med 1888, då han utnämndes till postmästare i Filipstad.

Till hans efterträdare i Torsby utnämndes Johan Rudolf Bergström, men han flyttade genast till Höganäs och i hans ställe tillsattes Knut Samuel Högberg. Även denne var vid tillfället en "flyttfågel" och utnämndes till postmästare i Höör sex veckor efter han fått utnämningen till Torsby. Något stabilare blev det genom att Oskar Rudolf Skough utnämndes i februari 1890. Redan i mars 1893 kom emellertid Sven Haglund som postmästare till Torsby och blev kvar till 1899, då han befordrades till postmästarejänsten i Sunne.

Åtskilliga andra postmästare förvaltade postkontoret i Torsby innan det miste sitt förvaltningsområde i samband med 1970-talets omorganisationer. Med titeln postmästare tog så småningom Anna-Stina Eklund över ansvaret för postservice till de drygt 5000 hushåll som har postadress Torsby eller Östmark. Postutdelningen i Östmark är centraliserad till Torsby.

När postmästarebefattningen i Torsby blivit ledig för ansökan efter att Sven Haglund utnämnts till postmästare i Sunne 1899, införde den tidens fackorgan "Posten" i ett nummer denna notis till tjänst för hugade spekulanter på befattningen.

Vid postkontoret i Torsby utgjorde under 1898 provisionen kr. 820,77 och öfriga extra inkomster kr. 158,69.

Postkontorslokalen är lämplig, treffig, ljus och tämligen rymlig. Bostad för postmästaren kan i samma hus som postkontoret erhållas till årshyra af 300 kr. för 6 rum och kök. I allmänhet uppgå hyrorna på platsen till omkring 300 kr. för 4 rum och kök.

Kommunalskatten utgår med 86 öre för fyrk.

Lifsmedeltilförseln är i allmänhet god och prisen jämförelsevis billiga.

Befolkningen i socknen (Fryksände) uppgår till omkring 6,000 personer. Läkare och apotek finnas i Torsby.

Gräsmark

Inom Västersysslets fögderi öppnades med 1875 års ingång inte mindre än 13 poststationer som en följd av 1873 års riksdagsbeslut att postverket skulle ta över ansvaret för kronobrevbäringen. Några av dem låg i Fryksdals härad, nämligen Gräsmark, Östra Ämtervik, Västra Ämtervik, Lysvik och Stöpafors. I Gräsmarks socken antogs handlanden M Aurelius till föreståndare med 490 kr i årsarvode, det högsta som betalades till någon av Värmlands alla nya poststationsföreståndare. Det var i överkant och efter olika försök att nedbringa postverkets ökade kostnader efter kronobrevbäringens upphörande följde också en justering av arvodena. Genom poststyrelsens beslut den 16 december 1878 sänktes Aurelius' årsarvode till 400 kr och låg ändå bland de allra högsta.

Från den 1 juli 1887 övertog handlanden Olof Olsson befattningen som föreståndare för poststationen i Gräsmark, alltjämt med 400 kr i årsarvode. Samma belopp tillkom efterträdaren enligt poststyrelsens beslut den 24 augusti 1897, fröken Gerda Lovisa Eriksson, samt från 1903 års ingång, handlanden Alfred Oskar Olsson. Denne lyckades emellertid få arvodet höjt till 540 kr 1906. Följande år tog Elin Anna Kristina Andersson över poststationen och kom att bli den sista ordinarie innehavaren på kontrakt. När hon avgick den 1 juli 1961, höjdes poststationen nämligen till en postexpedition och chefen fick tjänstemannastatus.

Bland Elin Anderssons efterträdare, då med titeln stationsmästare, fanns Ingrid Asta Maria Håkansson och Anders Eriksson. Med termen postkontor finns postanstalten alltjämt (januari 1995) med postutdelningen centraliserad till Sunne.

Lekvattnet

1875-01-01--1970-09-30

Kapellpredikanten Johan Wilhelm Sundelius antogs till föreståndare för den poststation som öppnades vid prästgården i Lekvattnets församling med 1875 års ingång. Han fick 150 kr i årsarvode, vilket höjdes till 240 kr genom poststyrelsens beslut den 19 juni 1876. Detta beslut fattades trots tveksamhet av postmästare Lundström i Sunne. Han skrev bl a följande till poststyrelsen, när han mottagit en villkorlig uppsägning från Sundelius:

"Även om ingen annan lämplig person inom Lekvattnets kapellförsamling finnes hugad sig uppdraget åtaga mot hittills utgående arvode, synes det av nuvarande stationsföreståndaren fordrade belopp vara alltför högt, även då det jämföres med de postgöromål och därför utgående arvode, som vid andra, detta kontor underlydande stationer förekommer".

I längden hade församlingsborna svårt att acceptera det läge som Lekvattnets poststation hade fått vid tillkomsten, eftersom prästgården låg långt från kyrkbyn. Kommunalstämman den 29 december 1885 beslöt "att ingå till Kungl. Generalpoststyrelsen med en vördsam anhållan att Lekvattnets poststation flyttades från den plats den nu är, till trakten omkring kyrkan, då Lekvattnets poststation ligger mycket olämpligt och avlägset för hela församlingen utom för några få personer som bo längre söderut".

Den följande framställningen till poststyrelsen åtföljdes av en ansökan från handlanden Olle Olsson i Kyrkåsen om att bli föreståndare. Han var också ordförande i kommunalstämman. Det blev en långt utdragen strid om poststationens plats. Till tjänst för dem som bodde mera centralt hade föreståndare Sundelius alltsedan poststationens start infunnit sig vid kyrkan för att efter gudstjänstens slut betjäna dem som hade postärenden. Han lät påminna om detta genom en kungörelse, som återges på nästa sida.

Efter remissbehandling av ärendet ansåg poststyrelsen att framställningen om poststationens flyttning inte borde föranleda till vidare åtgärd. Kommunalstämman den 29 oktober 1889 tog emellertid upp frågan på nytt och det blev åter en omständlig procedur. Man lanserade folkskolläraren Per Johan Kjellander som tänkbar föreståndare vid bifall på framställningen om poststationens flyttning. Han hade under några år varit föreståndare för poststationen i Millesvik. Samtidigt söktes befattningen åter av handlanden O Olsson som kunde åberopa ett intyg om att Kyrkåsen var en mycket lämplig plats

Kungörelse

Åfjörkinnemin anledning får jag här-
igenom erinra, att jag förfarande som hitills
hvari fm- och helgedag i Lekvattnets kyrkas Sa-
kristia stadt efter gudstjänstens slut, utan den
ringaste extra ersättning utlennas och
mottager alle sorts postförändelur afven
vänderbref, för alle dem, som derom särskilt
anmoda mig

Lekvattnets poststation, och prästgård d. 27 Feb. 1886

Joh. W. Sundelius

Uppläst i Lekvattnets kyrka från predikstolen Söndagen
den 28de Februari 1886, betygat

Joh. W. Sundelius
kapellpredikant och gudstjänst-
hållare.

P. Joh. Kjellander
Handlande

för poststationen och att han var kompetent för befattningen. Även kommunalstämman den 28 december 1889 behandlade postfrågan som därefter redovisades till poststyrelsen med bl a ett utdrag ur protokollets 7:e paragraf.

Poststyrelsen begärde länsstyrelsens uttalande, sedan postmästaren i Torsby och poststationsföreståndaren i Lekvattnet hade avstyrkt flyttning av poststationen. Kronofogde August Cervin skrev med anledning härav till länsstyrelsen den 17 mars 1890 och förordade poststationens flyttning och antagande av Kjellander till föreståndare. Till detta hänvisade länsstyrelsen i sitt svar till poststyrelsen, som den 15 april 1890 beslöt att genomföra ändringen. Kjellanders tid som föreståndare varade i drygt sju år. Från 1898 års ingång tog handlanden Olle Olsson över, nu med ett årsarvode på 120 kr. Detta höjdes till det dubbla från den 1 september 1912 (diarienummer 1591/12).

I maj 1919 tog handlanden Rudolf Emanuel Olsson över poststationen och fick uppleva övergången från betingsarvode till ersättning enligt reglerade grunder. Från juli 1942 finner vi Ester Åström som föreståndare. När hon pensionerades 1965, uppehölls befattningen på vakans av Aina Mattsson och Birgit Dahlén till poststationens indragning den 30 september 1970.

ej poststation

Röna

Poststationsföreståndare J W Sundelius i Lekvattnet skrev till poststyrelsen den 12 augusti 1875 och erbjöd sig att ansvara för en postföring om vilken kontrakt hade tecknats med Jon Jönsson. Han visade hur man vid övergång från körpost till gångpost på en delsträcka skulle kunna minska postverkets utgifter för postföringen.

Troligen hade han haft kontakt med kronolänsman Gustaf Nilsson i ärendet. Denne skrev nämligen den 16 september 1875 i ett brev direkt till poststyrelsen, att det visat sig "att en del av de utav Kungl. Generalpoststyrelsen senast fastställda poststationer och postlinjer inom Fryksdals Övre Tingslag icke motsvara behovet". Han hade såsom god kännare av förhållandena under förberedelserna till omorganisationen visserligen avgett förslag på poststationer och postlinjer "men vid detsammans avgivande icke på förhand så noga kunnat beräkna det lämpligaste". Grundat på därefter vunnen erfarenhet (och troligen också efter kontakt med poststationsföreståndare Sundelius i Lekvattnet) kom han nu med förslag dels om omorganisation av postföring och dels "att poststationerna Röjdåfors och Rådom såsom obehövliga indragas och i dessas ställe station inrättas på Röna". (diarienummer 1875: 8548/2017). Till skrivelsen fogade han ett erbjudande från tf landsfiskal Gustaf Nilsson att bli föreståndare för en poststation i Röna.

*Jaga understödnad skann blifva antagen
till Poststationens föreståndare på Röna i Öst-
marks socken, id jag nuig ad emat en
ersättning af minnet t. hundra penning / 350/
Kronor jaer är icke jag mig denna be-
fallning; försäkras af Röna den 16 Sept.
Sundelius 1875.*

Gustaf Nilsson
tf Landsfiskal

Handlingarna i detta mål lämnades till postmästaren i Sunne som skickade dem till poststyrelsen den 22 september 1875 med bl a följande kommentarer: "Länsman Harling föreslår att Röjdåfors poststation måtte indragas. Denna station är ytterst lite anlitad, varpå jag som exempel får upplysa att under innevarande års 1:sta kvartal avsattes frimärken där endast för 10 kronor och under 2:dra kvartalet för 9 kronor och 25 öre. Stationsföreståndaren därstädes, mjölnaren Brunsell såsom mindre skrivkunnig, är olämplig att sköta en gränsestation. Vida bättre vore då Östmarks station som gränsestation mot Grue Finskov i Borge.

För Rådoms stations indragning gäller nästan detsamma som vid Röjdåfors. Frimärksavsättning vid Rådom utgjorde för innevarande års 1:sta halvår 45 kronor och 10 öre.

Båda de bilagda skrivelserna sammanstämman däruti, att gångpost skulle kunna inrättas från Lekvattnet till Rådom eller Röna, vilket sistnämnda ställe vore lämpligare till station än det nuvarande Rådom".

Postmästaren var sålunda för indragning av såväl poststationen i Rådom som den i Röjdåfors. Poststyrelsen skrev till länsstyrelsen som begärde ett uttalande av kronofogde Carl Weinberg med särskild vikt på möjligheten att dra in poststationen i Rådom utan att öppna en poststation i Röna. Kronofogden kunde inte biträda förslaget om indragning av poststationen i Röjdåfors "enär genom indragning av nämnde station de inom övre delen av Östmarks socken boende fjärdingsmän och nämndemän skulle få en väglängd av c:a 1.5 mil till närmaste postanstalt för avlämnande och avhämtande av tjänstebrev".

Vi ser här ett bland många exempel på att tillgodoseende av civilstatens post ansågs vara ett viktigt skäl för en poststation, även om den inte kunde betala sig eller kunde vara till nämnvärd nytta för allmänheten. Kronofogden samtyckte däremot till att förflytta Rådoms poststation till Röna och till den föreslagna ändringen av postgången. Han tillade: "Så länge länsmannen i Fryksdals övre tingslag är boende på Röna tror jag, att genom en sådan förändring en skyndsammare expedition av tjänstebrev från Fryksdals övre tingslags länsmanskontor skulle erhållas. Att på sätt Kungl. Generalpoststyrelsen hemställt indraga poststationen i Rådom utan att inrätta någon poststation i stället, skulle i hög grad försvåra befordringen av tjänstebrev inom Fryksdals övre tingslag, och skulle på så sätt ändamålet med inrättande av nämnde poststation, som väl var en slags ersättning för kronobrevbäringens upphörande, helt och hållet gäckas".

Kronofogden uttalade sig om poststationsföreståndare Sundelius' förslag att ändra postföringen med bl a orden "Sundelius när väl

också endast att själv få övertaga all postföring från Lekvattnets poststation, och torde Kungl. Poststyrelsen bäst vara i tillfälle att pröva antagligheten av hans härutinnan gjorda anbud".

Det prövade poststyrelsen också på så sätt att postinspektör Karl Zetterberg i Karlstad fick uppdraget att säga upp postföringskontraktet med Jon Jönsson i Södra Lekvattnet. Genom den återgivna kungörelsen infordrades anbud.

Kungörelse.

Genom entreprenad auktions, som hölls
i Södra Lekvattnets gästgivaregård den
dagen den 29 dennes kl 12 middag,
kommer att införas lägsta anbudet
i afseendet af postföringen från
och med nötkärl af ena sidan
er gång i veckan från Lekvattnet till
Rådom och från Rådom till Lekvattnet
samt två gånger i veckan från Lek-
vattnet till Grinnema, kammarens
anbudet att undersöka Kong. General
Poststyrelsens försäkring. Rådom den
18 December 1875.

J. W. Sundelius

Kungörelse i Lekvattnets kyrka d. 19/12/75 af
J. W. Sundelius

Anbudsauktioner hölls därefter den 29 december i såväl Rådoms som Lekvattnets gästgivaregård. Vid det första tillfället avgav gästgivaren Andreas Jon Jonsson i Rådom det lägsta anbudet och vid det andra tillfället gästgivaren Jan Jansson i Södra Lekvattnet. Poststationsföreståndare Sundelius gick sålunda miste om den extrainkomst han tänkt sig och Jon Jönsson förlorade sin del av kakan.

I frågan om indragning av poststationerna i Rådom och Rördåfors anslöt sig länsstyrelsen i sitt svar den 12 november 1875 till kronfogdens synpunkter och skrev med skärpa och på ett sätt, som man sällan finner i den tidens uttalanden från länsstyrelser, bl a följande:

"Då ifrågavarande postlinjer och poststationer torde hava tillkommit för att söka fylla den lucka i postbefordringen, som genom kronobrevbäringens indragning uppkommit, mindre avseende torde böra fästas vid de uppoffringar postverket till äventyrs kan genom den nya anordningen få vidkännas, än på den civila ämbetsförvaltningens anspråk på en säker och regelbunden befordran av dess tjänstebrev, vilka under den gamla kronobrevbäringens fortvaro alltid kunde beräknas säkert framkomma på bestämd tid och varförutan denna ämbetsförvaltning, vars skyndsamma åtgärder ofta äro av en övervägande vikt, icke skall förmå att fylla de på densamma ställda fordringar. Med fäst avseende på dessa förhållanden är det, som Konungens Befallningshavande för sin del gillar det av kronfogden avgivna yttrande och således icke kan tillstyrka vare sig indragning av poststationen vid Rådom med mindre poststation inrättas vid Röna eller borttagandet av poststationen vid Rördåfors".

Poststyrelsen ville inte öppna någon poststation i Röna, men lät den i Rördåfors vara kvar en tid, medan den i Rådom ändå fick stryka på foten snart nog, som framgår av texten i ett av de följande avsnitten.

1875-01-01--

Lysvik

Med 200 kr i årsarvode antogs handlanden Adam Ferdinand Hult till föreståndare för den poststation som öppnades med 1875 års ingång i Lysvik enligt ett kontrakt, upprättat så tidigt som den 14 september 1874. Detta sade han upp i ett brev till poststyrelsen den 24 januari 1876. I ett brev med samma datum erbjöd han sig *"att fortfarande bestrida den av mig denna dag uppsagda befattningen mot fyrahundra kronor"*.

Postmästare Lundström i Sunne uppgav i ett brev sju dagar senare till poststyrelsen *"att ingen av de härunder lydande 15 stationsföreståndare, med avseende å göromålen hitintills haft så lågt arvode som föreståndaren i Lysvik, och torde, då Lysvik station 4 gånger i veckan har nattpost, samt frimärksavsättningen under sistlidet år där uppgick till 1550 kronor, det önskade arvodet 400 kronor för år, icke vara för högt för det besvär befattningen kräver"*.

Poststyrelsen medgav 400 kr, räknat från maj 1876. Vid förhandlingar om poststationens eventuella indragning i samband med lantbrevbärings införande fick Hult emellertid gå med på sänkning till 250 kr av årsarvodet enligt poststyrelsens beslut den 7 april 1879. Från 1901 års ingång fick han ett biträdesanslag på 15 kr i månaden och för posttransporter under seglationsperioderna hade han särskilda kontrakt.

Den 1 juni 1911 tog handlanden Anders Hult över poststationen, följde den 1 april 1916 av Hulda Matilda Malmström. Hennes efterträdare blev den 1 oktober 1945 Doris Dixner, som dessförinnan hade varit föreståndare för poststationen Värmlands Säby 1927-1930, Högboda 1930-1942 och Svaneholm 1942-1945. Utvecklingen var god och från den 1 juli 1953 höjdes poststationen till postexpedition. Med titeln stationsmästare var bl a Ingeborg Maria Olsson och Emmy Hedlund chefer för denna, vilken i 1970-talets för landet genomgående omorganisationer förvandlades till postställe och från 1986 års ingång fick termen postkontor. Enligt utredningen med beteckningen "Nät 92" hörde Lysvik till de postkontor som skulle dras in eller utbjudas på entreprenad för att bli "Post-i-Butik".

Karin Ekbro beslöt då att ta över och driva postkontoret privat med utökning av verksamheten till en modern kommunikationscentral. Personaltidningen "Kassarevyn" gjorde en kort återblick på detta, *"en av våra kanske mest udda Post-i-Butik"* i februari 1994 och skrev bl a följande:

"Hon kallar sin firma för en servicecentral. Och det är ingen dum benämning på ett ställe, där man kan få hjälp med så vitt skilda saker som här. Förutom den sedvanliga Post-i-Burtikservicen kan man hos 'Liten Karin' få tillgång till telefax, kopieringsmaskin och telefon, man kan hyra cykel, köpa eller hyra datateknik samt få hjälp med tillsyn av sitt fritidshus i Lysvik med omnejd. Vidare kan man få daglig turistinformation och tips på lokala utflykter i Lysvik. Men inte nog med det, Karin är utbildad byggnadsingenjör, så på "Liten Karin" går det också bra att beställa allt från enklare skisser till färdiga kalkyler, ritningar och byggledning vid om-, till- och nybyggnationer!"

Systemet med post i butik, som började genomföras efter postens utredning "Nät 92", hade för Värmlands del kommit så långt vid 1994 års ingång, att postkontor drevs inom livsmedelsbranschen av ICA, KF och Vivo, vid OK och Uno X bensinstationer samt förutom hos "Liten Karin" vid följande övriga verksamheter: bibliotek, blireservdelar, bokföringsbyrå, hårfrisörska, kulturnämnder, Lantmännen, silversmedja samt Såg & Hyvleri.

Som framgår av häfte nr 252, fanns det under en kortare tidsperiod en poststation med namnet Vestra Lysvik och senare en med namnet Bjälverud. För den som inte känner till de geografiska förhållandena har jag funnit anledning att genom ett utdrag ur ett brev den 25 juli 1883 till poststyrelsen låta skolläraren J A Bjurström berätta något om Lysviks sockens belägenhet:

"Vi vilja då först fästa uppmärksamheten därpå, att Lysviks socken genomskäres av sjön Övre Fryken, varigenom socknen är delad i två delar och varav den ena delen av omkring 3/4 delar jämte kyrkan är belägen på östra sidan sjön och kallas Östra Lysvik samt 1/4 del på västra sidan och kallas Vestra Lysvik, bestående av hemmanen Bjelverud, Råby, Västra Berga, Gunsby och Väsby, med 1000 inneväsnare, att poststationen för hela socken är förlagd i Östra Lysvik i närheten av kyrkan, samt att avståndet från Vestra Lysvik till Sunne postkontor är två mil och till Torsby 1½ mil".

Dessa uppgifter hade viss betydelse för poststyrelsens ställningstagande till påtalat behov av en poststation i västra delen av Lysviks socken. Om dess tillkomst och korta existensperiod berättas i nr 252 av posthistorisk skriftserie.

Rådom

1875-01-01--1877-03-31

Till föreståndare för den med 1875 års ingång öppnade poststationen i Rådom antogs mamsell Hilda Sundelius. Hennes årsarvode blev 150 kr, men hon fick inte åtnjuta detta i mer än två år och tre månader, eftersom poststationen drogs in den 31 mars 1877. Som framgår av föregående avsnitt om Röna hade länsstyrelsen förklarar den 12 november 1875 i ett brev till poststyrelsen med gillande av kronofogdens uttalande, att länsstyrelsen inte kunde "tillstyrka vare sig indragning av poststationen vid Rådom med mindre poststation inrättas vid Röna eller borttagandet av poststationen vid Röjdåfors".

Beträffande Rådom var förhållandet litet annorlunda när man senare prövade resultatet av den lönsamhetsundersökning som poststyrelsen hade påbjudit i ett cirkulär till postförvaltarna den 27 september 1875. Postmästare Lundström i Sunne hade i en sammanställning till poststyrelsen den 20 januari 1876 visat att 1875 års hela frimärksuppbörd i Rådom stannat vid kr 119:49. Underskottet för år 1875 var sålunda ca 30 kronor, vartill kom kostnaden för den del av postföringen som betingades av postförarens besök i Rådom. Fortsatta förhandlingar med länsstyrelsen ledde till beslutet om indragning av poststationen i Rådom den 31 mars 1877. Det påtalade behovet av en poststation i Röna var inte längre aktuellt.

Långt senare öppnades på nytt en poststation i Rådom, samma hemman som hade hyst den kortlivade poststationen. Den öppnades den 1 mars 1917 men fick inte hemmanets namn utan namnet Velen. Om den handlar ett avsnitt i posthistorisk skrift nr 252.

Här bör kanske tilläggas att poststationen Helgum i Västernorrland, som hade öppnats med 1875 års ingång, fick namnet Rådom med oktober månads ingång 1886 (indragen den 30 april 1974). Dess befintlighet torde ha bidragit till att namnet Rådom inte kunde ges åt den värmländska poststationen, när den återinrättades 1917, även om lokala krafter talade för detta namn, må så vara med ett prefix eller ett suffix.

Torsby—Grue Finskog. (Från den 6 november 1880).							
O. L.	—	5,0	0,8	Torsby postexpedition	Th. S.	7,45	—
O. L.	6,0	6,0		Rådom	Th. S.	6,45	6,45
O. L.	8,15	—	1,5	Östmarks postexpedition	Th. S.	—	4,0
L.	—	10,0		Röjdåfors	L.	9,30	—
L.	12,15	12,15	1,5	Grue Finskogs poståbneri (i Norge) ...	L.	7,15	7,15
L.	2,30	—	1,5		L.	—	5,0
			5,8				

Denna tidtabell för postgången från Torsby till den norska poststationen med namnet Grue Finskog, visar med petit-stil namnet på två orter, vars poststationer var indragna vid den tid då tidtabellen gällde. Den i Rådom förblev indragen, medan den i Röjdåfors blev återöppnad den 1 juli 1884. Inramade uppgifter avser tidpunkter mellan kl 18.00 och 06.00 enligt nuvarande tidräkning (nattid)

1875-01-01--1880-09-30

1884-07-01--1975-04-30

Röjdåfors

Om ett tidigt försök att få en postanstalt i Röjdåfors berättas i första delen av avsnittet om Torsby. Utan ansträngning, kan man säga, fick Röjdåfors en poststation genom den nya organisation som betingades av beslutet om att ansvaret för kronobrevbäringen skulle överföras på postverket. Till föreståndare för den poststation som sålunda öppnades i Röjdåfors med 1875 års ingång antogs mjölnaren A Brunsell med 150 kr i årsarvode. I det tidigare avsnittet om Röna har berättats något som förhindrades bl a av länsstyrelsen. Lönsamheten var ändå obefintlig, eftersom årsarvodet vida översteg summan av frimärksförsäljningen under 1875, vilken uppgick till bara 54 kr.

Indragningen visade sig ändå bli verklighet den 1 oktober 1880. Bakom detta beslut låg en framställning till poststyrelsen den 4 maj 1880 från postmästare Tage Broberg i Torsby. Han skrev att det var viktigt att upprätthålla postföringen mellan Torsby och Grue i Norge med häst och vagn men att "däremot ganska obetydlig postutväxling äger rum, dels emellan Östmark och Röjdåfors, och dels emellan Röjdåfors och Grue". Han föreslog därför att postföringen emellan Östmark och Röjdåfors samt den sistnämnda poststationen skulle dras in. På poststyrelsens order kunde Broberg därefter i ett brev den 18 maj 1880 sända ett uppsägningsbevis för poststationsföreståndare Brunsell. En kontakt med länsstyrelsen visade nu, att det inte fanns några invändningar mot indragning av poststationen i Röjdåfors.

Kongl. Generalpoststyrelsen.

Inkom den 18 JUN 1880.

*Till Kongl. General Post Styrelsen.
1880 den 2 juli sändt i Kops och exp. skifften
1885 färdt i hemlandet län och gärd i Torsby.*

*Ånledning af Kongl. General Post
Styrelsen den 10 i slutet af Maj för Konungens
gener. Ref. utredningshögskolans härigenom till-
kommande att Konungens Ref. utredningshögskola
de anser hinder icks möta mot den af
Kongl. Styrelsen ifrågasatta indragningen af
Poststationen i Röjdåfors.
Karlsted i Landskapsutskottet den 16 Juni 1880.
På Landskapsförordningens Embetets sigenad
WILHELMSON RYDMARK*

Det visade sig emellertid efter relativt kort tid att en poststation behövdes. Visserligen hade lantbrevbäring inrättats i oktober 1883 efter framställning från åtskilliga korrespondenter i Östmarks socken, men dennes befogenheter var inte tillräckligt omfattande för att tillgodose tullverket. Generaltullstyrelsen framhöll i ett brev till poststyrelsen den 7 maj 1884, att tullverkets behov inte kunde tillfredsställas "annorledes än genom inrättande av en poststation i Röjdåfors". Styrelsen tillade att anledning till en sådan "jämväl torde förefinnas i den livligare rörelse som under de senare åren å nämnda ort inträtt och vilka ock föranlett inrättande av tullstation".

Framställningen från tullstyrelsen kom till poststyrelsen den 31 maj 1884 och redan den 3 juni meddelades postmästaren i Torsby beslutet att en poststation skulle öppnas i Röjdåfors den 1 juli 1884. Ansvarig för dennas skötsel blev tf tullstationsföreståndare Elias Karlsson.

Han efterträddes den 1 oktober 1900 av gränssidaren Olof Henriks-son. Årsarvodet för själva postsyslan var från början 120 kr men höjdes den 1 oktober 1904 till 150 kr. Det blev ganska täta skiften på befattningen som poststationsföreståndare, gränssidarna Olaus Olsson (tre månader under 1905) och Karl Johan Willem (1906-1907). Majorskan Britta Kajsa Wilhelmsson tog över poststationen den 1 april 1907 och fru Hulda Charlotta Baastad den 1 oktober 1917.

Den sista poststationsföreståndaren i Röjdåfors skulle bli Karin Maria Jonsson. Hon fick avtal om poststationen från den 1 november 1958 och upplevde poststationens indragning med april månads utgång 1975. Endast 85 hushåll var poststationens betjäningunderlag vid indragningstillfället.

Torsby—Grue Flskog. (Från den 5 juli 1881)					
O. L.	—	5,0	0,8	Torsby postkontor	S. Th. 7,15 —
O. L.	6,0	6,0		Rådom	S. Th. 6,45 6,15
O. L.	8,15	—	1,5	Östmarks poststation	S. Th. — 4,0
*) L.	—	9,45	1,5	Röjdåfors' poststation	L. *) 9,45 —
*) L.	12,0	12,15	1,5	Grue Flskogs postaubneri (i Norge)...	L. *) 7,15 7,30
L.	2,30	—	5,3		L. — 5,0

*) Här förutom ombesörjes postföring af landtbrefbärare en gång i veckan, fram och åter, mellan Östmark och Röjdåfors.

Denna tidtabell tillämpades för postföringen mellan Torsby och Grue Flskog efter återinrättande av poststationen i Röjdåfors. Jämför med motsvarande tidtabell under det tidigare avsnittet om Rådom.

1875-01-01--1878-06-30
1884-01-01--1970-04-30

Stöpafors

Bruksägaren Bernhard Pettersson hade tidigt blivit utsedd till föreståndare för den poststation som enligt poststyrelsens brev till länsstyrelsen den 8 december 1874 skulle öppnas i Stöpafors. Hans årsarvode på 300 kr täcktes nästan exakt av inkomsterna från frimärksförsäljningen under första verksamhetsåret, kr 171:41 under första halvåret och kr 123:49 under andra halvåret.

Poststationen kom ändå snart nog i skärskådande för indragning, något som diskuterades i Karlstad den 15 juni 1877. Då hölls sammanträde på länsstyrelsen med representanter för postverket för överläggning om åtgärder i samband med införande av lantbrevbäring, en nyhet som introducerades i vissa delar av landet redan från 1878 års början.

Enligt de anteckningar som fanns till hands vid sammanträdet hade frimärksuppbörden i Stöpafors minskat till 289 kr under 1876 men ökat till 386 kr under 1877. Beslutet blev emellertid den 5 april 1878, att poststationen skulle dras in, sedan poststyrelsen i ett brev den 27 mars uppdragit åt postmästaren i Sunne att säga upp Bernhard Pettersson. Poststationens relativa närhet till Sunne bidrog till att den ansågs obehövlig.

Det med Kungl. Skrifteleens öfverförelse ~~1874~~ 1878
den 27 september dess biträda uppsägningsofver med B.
Pettersson i Stöpafors om poststationsföreståndare befattning
duståddes, för Kantarell råddesamt öfverlämnad, behållningen
ensamskrifvit och bevisad.

Sunne postkontor den 2 April 1878.

J. Janson

Det skulle ändå visa sig vara förhastat att dra in poststationen i Stöpafors. Detta hängde samman med postföringen, som fungerade bra vintertid. Men under seglationsperioden anlätades bolaget Fryksdalens ångbåtar, vars ledning vid ett tillfälle hade förklarat att de inte regelbundet anlöpte bryggor på Fryken, om det inte fanns någon poststation i närheten. Mera om detta redovisas i avsnittet med rubriken Vestra Lysvik i posthistoriskt häfte nr 252.

Postmästare Janson i Sunne anmälde den 6 oktober 1883 till poststyrelsen att Bernhard Pettersson vid eventuell återinrättande av poststationen "förklarar sig villig bestrida poststationsföreståndarebefattningen och posternas transporterande dagligen mellan Stöpafors och ångbåtsbryggan under seglationstiden med en ersättning av 180 kronor för denna tid, men om poststationen skall hållas öppen hela året, fordrar han 200 kronor i arvode per år i ett för allt". När poststyrelsen därefter kontaktade länsstyrelsen, hade kravet från Petterssons sida höjts till 240 kr i ett för allt per år (Länsstyrelsens brev den 6 november 1883, poststyrelsens diarienummer 1883:8238/990).

Skolläraren Lars Fredrik Lundqvist anmälde sig i ett brev till poststyrelsen den 11 november 1883 villig svara för motsvarande uppgift för 200 kr om året och poststyrelsen medgav att poststationen skulle få återinrättas vid 1884 års ingång. Så snart beslutet om att poststationen skulle öppnas blev känt, skrev handlanden Nils Persson i Råby och påminde om tidigare uttalade önskemål om bättre postgång till Vestra Lysvik (norr om Stöpafors). Även om uppgifter därom lämnas i posthistoriskt häfte nr 252, citerar jag redan här något av Nils Perssons brev till poststyrelsen (diarienummer 1883:9482/1444). Det speglar nämligen, hur olika delar av befolkningen på Frykens västsida passade på varandra:

"Ryktesvis hava bemärkts att omnejden Stöpafors varit av Kungl. Styrelsen erbjuden för angörande av Postanstalt 180 kronor och Vestra Lysviks korrespondenter skulle ånyo lämnas utan avseende. Detta förefaller oss besynnerligt, helst som Stöpafors är dubbelt närmare Sunne och Vestra Lysvik dessutom borde äga företräde till poststation. En brevbärare emellan Sunne postkontor och Vestra Lysvik för 6 månader under sommaren hade varit nog för hela linjens postbehov". Vid föredragning den 26 november 1883 av Perssons brev ansåg poststyrelsen det inte "böra till vidare åtgärd föranleda".

Lars Fredrik Lundqvist följdes den 1 juli 1901 av Claes Johan Bernhard Peterson som föreståndare för poststationen i Stöpafors. Den 1 april 1911 tog bruksägaren Johan Walfrid Jonsson över. Efter dennes död i mars 1913 blev löjtnanten Ragnar Eriksson föreståndare under en kort tid, följt den 1 juni 1913 av Eva Helena Elisabeth Dalgren.

Från 1918 års ingång tog bruksförvaltaren Haldan Meyer över ansvaret för poststationen och efter andra världskriget finner vi Barbro Maria Larsson som poststationsföreståndare (från den 1 december 1952). Med utbyggnad av resurserna vid postkontoret i Sunne bland annat genom tillbyggnad av lokalerna planerades för fortsatt centralisering dit av postutdelningen. Detta fick till följd att poststationerna i Stöpafors och Gettjäm kunde dras in med april månads utgång 1970.

1875-01-01--1979-05-31

Vitsand

Handlanden August Hedberg i Asped skickade till poststyrelsen ett anbud om att svara för skötseln av den för Vitsand planerade poststationen mot 150 kr i årsarvode. Poststyrelsen antog detta och Vitsand fick därmed en av de tio nya poststationerna inom Norrsyslets fögderi från 1875 års ingång. De övriga förlades till Östmark, Röjdåfors, Lekvattnet, Rådom, Överbyn, Gustaf Adolf, Ekshärad, Sunnemo och Nyskoga. De fyra sistnämnda hörde till Älvdals härad enligt då gällande judiciella indelning.

Förutom ett kontrakt om att vara poststationsföreståndare fick Hedberg också ett kontrakt om att ansvara för postföring från Vitsand till Nyskoga poststation i Flatåsen mot en ersättning av kr 2:50 per postförd mil. Det framgår inte vem som i verkligheten gick med posten. Hedberg fick också kontrakt om gångposten i ena riktningen på linjen Östmark-Vitsand med en ersättning av 2 kr per mil. I andra riktningen gällde kontraktet för länsmannen J G G Harding. Det är inte osannolikt att de båda anlitate samme underentreprenör för att i verkligheten fullgöra uppdraget.

				Östmark—Hvitsand.				
				(Gångpost.)				
L.	—	12	midd.	Östmarks poststation.....	O.	6	—	e. m.
L.	6	—	e. m.	Hvitsands poststation.....	O.	—	12	midd.

Detta är den tidtabell som från 1875 års början tillämpades för gångposten mellan Östmark och Vitsand.

Frimärksuppbörden vid poststationen i Vitsand var tämligen god. Enligt postmästare Lundströms rapport till poststyrelsen den 20 januari 1875 hade Hedberg första verksamhetsåret sålt frimärken för 462 kr. Han hade under en del av 1876 anlitat organisten och skolläraren E Ekvall för att fullgöra sysslan. Denne ville ha ett arvode på 200 kr men poststyrelsen prutade detta till 175 kr sedan länsstyrelsen hade sökt förgäves efter en annan intressent. Formellt blev Ekvall antagen som föreståndare i stället för Hedberg från år 1877. Detta gjordes i konkurrens med en annan sökande, hemmansägaren J Sundén, som var ordförande i Vitsands kommunalnämnd.

Erik Ekvall fick årsarvodet höjt till 250 kr den 1 oktober 1895. Han följdes den 1 april 1902 av hemmansägaren Daniel Danielsson. Därefter vilade ansvaret för poststationens skötsel på bl a följande avtalsanställda funktionärer: Hemmansägaren Jan Sandell (1906-1907), fröken Frida Danielsson (1908-1914), handlanden August Larsson (1915) och småskollärarinnan Ida Naemi Eriksson från 1916. Sigrid Ljunggren blev anställd med 1923 års ingång och 1960 blev det Kerstin Johanssons tur att ansvara för poststationen i Vitsand. Efter hennes avgång hölls befattningen vakant från november 1977 och med april månads utgång 1978 drogs poststationen in tillfälligt. Postdirektionens beslut om indragning hade nämligen överklagats hos regeringen och därför var indragningen tillfällig i avvaktan på ärendets utgång. Tretton månader senare blev beslutet definitivt genom undanröjande från den 1 maj 1979 av klagomålen mot indragningsbeslutet. En av orsakerna till att indragningen de facto gjordes tidigare var att skyddskommittén hade dömt ut lokalen för poststationen i Vitsand.

Västra Ämtervik

1875-01-01--1995-03-31

Inom Västerssyslets fögderi öppnades också en poststation i Västra Ämtervik med 1875 års ingång. Klockaren Olof Jonsson antogs till föreståndare med 250 kr i årsarvode. Poststationen låg ocentralt i församlingens norra del, något som befolkningen emellertid länge kunde acceptera. I samband med Jonssons avgång flyttades den till handelsboden i Berga, där Rudolf Hammarström blev föreståndare från 1897 års ingång. Det rådde dock oenighet om var poststationen skulle ligga. Ärendet drog ut på tiden och kom att omfatta drygt 20 sidor i arkivet (diarienummer 1886:9516/1424).

Fagerås—Sunne.						
(Vintern.)						
(Från den 1 januari 1897.)						
M. T. O. Th. F. L.	—	10,30	0,7	Fagerås' poststation	M. T. O. Th. F. L.	3,15
M. T. O. Th. F. L.	11,30	11,45		Frykeruds poststation	M. T. O. Th. F. L.	2,30
M. T. O. Th. F. L.	1,15	1,15	2,2	Bäckebrons skjutsstation	M. T. O. Th. F. L.	1,0
M. T. O. Th. F. L.	2,15	2,30	1,1	Vestra Ämterviks poststation (Berga)	M. T. O. Th. F. L.	11,15
M. T. O. Th. F. L.	3,45	4,0	0,5	Rottneros' poststation	M. T. O. Th. F. L.	10,15
M. T. O. Th. F. L.	4,45	—	4,5	Sunne postkontor	M. T. O. Th. F. L.	—
<p><i>Sommarn, eller den tid af året, då postförling med ångbåt å Fryksjöarna eger rum, underhålles landvägspostbefordran endast å sträckan Fagerås—Västra Ämtervik enligt särskild tidtabell.</i></p>						

Efter flyttningen av poststationen i Västra Ämtervik till Berga tillämpades denna tidtabell för postförlingen under vintertid. Med petit-stil angavs ibland poststationernas belägenhet samt nästan alltid sådana postutväxlingsplatser utmed färdvägen, vilka inte hade någon fast postanstalt.

Rudolf Hammarströms arvode var detsamma som den förste föreståndaren hade haft under 22 år, 250 kronor, men det höjdes till 540 kronor den 1 juli 1912. Med 1930 års ingång blev Rut Astrid Hammarström föreståndare och efter hennes pensionering den 1 september 1965 uppehölls befattningen på vakans i avvaktan på resultatet av utredningen om poststationens eventuellt fortsatta bestånd. Det blev så småningom övergång till organisationsformen postställe och datumstämpeln fick från november 1983 ändrat utseende, nu med gravyren SUNNE - VÄSTRA ÄMTERVIK enligt givna riktlinjer. Dessförinnan hade poststationen formellt varit

indragen från den 1 juni 1978, då ersatt med lantbrevbäring i kombination med poststället. Lanthandlare Rune Sundén tog över postverksamheten i sin butik vid omorganisationen 1983 såsom ett tidigt exempel på den senare generellt införda organisationsform som "legaliserades" genom ett beslut i projektet "Nät 92".

Tidningen *Livs* nr 1/1988 redovisade resultatet av samarbete mellan post och butik som mycket positivt och Rune Sundén poängterade att det har många plusvärden att ha postkontor i butiken. Inom Karlstads dåvarande postregion fanns enligt uppgift i mars 1993 motsvarande anordningar också i Fengersfors, Skåpafors och Värmlands Bro. Från april 1995 upphörde emellertid dåvarande entreprenör i V. Ämtervik.

ej poststation

Gunnarsbytorp

Poststationsföreståndare Rudolf Hammarström i Västra Ämtervik fick tillfälle att uttala sig om behovet av en poststation i Gunnarsbytorp i den södra grannsocknen Frykerud (Kils härad). Företrädare för Gunnarsbytorp skrev i ett brev till poststyrelsen den 23 januari 1901 och bad att få *"en ny poststation inom Frykeruds socken närmast avsedd för norra delen av Frykeruds och södra delen av Västra Ämterviks socknar"*.

Under remissbehandlingen uttalade poststationsföreståndare Maria Jansson i Frykerud den 2 mars 1901 som sin åsikt att det syntes *"nästan överflödigt inrätta en tredje poststation inom Frykerud, särskilt i denna del av församlingen, som endast bebos av mindre jordbrukare och några få hantverkare"*.

Poststationsföreståndare Rudolf Hammarström i Västra Ämtervik anförde i sitt remissvar den 5 mars 1901 bl a följande: *"Denna trakt är lika bra lottad ifråga om postgång, som om poststation vore förlagd på den önskade platsen, alldenstund med nästa post befordras till olika platser i petitionärernas omedelbara hemtrakt såväl härifrån som Frykerud, vid vintertid alla dagar och om sommaren 3 dagar i veckan, dessutom har de flesta petitionärerna inom Västra Ämtervik ej längre hit än de finge till Gunnarsbytorps skolkhus"*.

Även kronolänsmannen, kronofogden och postmästaren i Kil vitsordade, att det inte var något verkligt behov av bifall till framställningen. Den föränledde inte heller någon åtgärd vid poststyrelsens föredragning den 9 april 1901 (diarienummer 1901:2241/362).

Den halvvägs mellan Västra Ämtervik och Gunnarsbytorp belägna platsen Elofsrud skulle till skillnad från Gunnarsbytorp få en egen poststation, och detta med 1909 års ingång. Däröfver berättas i ett särskilt avsnitt i posthistorisk häfte nr 252.

1875-01-01--1876-12-31
 Namn Vägsjöfors 1877-01-01--1971-03-31

Öfverbyn

Kronobrevbäringsreformen medförde att en poststation öppnades den 1 januari 1875 med namnet Öfverby. Klockaren Anders Bystedt blev föreståndare med ett årsarvode på 150 kr. Han begärde i ett brev till poststyrelsen den 2 juli 1876 att få detta höjt till 250 kr men fick avslag vid föredragning den 6 juli. Han fick nöja sig med 150 kr om året under hela sin tid som föreståndare, d v s tills han avled den 28 januari 1905.

I ett tidigt brev till poststyrelsen, daterat den 12 juni 1876, uppgav Bystedt att *"nästan postdagligen hit till Öfverbyns poststation anlända brev, som skola till något annat ställe med bemälda namn, vadan breven måste returneras"*. För att undvika försening av posten på grund av förväxling med andra platser med snarlika namn gjorde Vägsjöfors bruksägare m fl framställning om namnändring av poststationens namn. Bystedt föreslog Vägsjöfors i sitt brev, *"ett järnbruk som är beläget på ett avstånd av omkring 1000 fot från det ställe, där poststationen för närvarande finnes"*.

Poststyrelsen beslöt vid föredragning den 12 september 1876 att namnändringen skulle genomföras från 1877 års början.

Redovisningen till poststyrelsen den 20 januari 1876 från postmästare Lundström i Sunne över omslutningen vid de nyöppnade poststationerna visade att poststationen i Öfverby hade haft en total frimärksuppbörd av kr 251:59 under första verksamhetsåret. Den föreslogs inte till indragning i detta sammanhang och inte heller vid sammanträdet i Karlstad den 15 juni 1877, då planerna för att inrätta lantbrevbäring genomgicks.

Folkskolläraren Johan Hasselgren övertog befattningen som poststationsföreståndare i Vägsjöfors efter Bystedts död 1905, följd av fröken Hillevi Olsson (1906-1908), handelsföreståndare Inga Majvi Jonsson (1909-1910), folkskollärare Johan Hasselgren (åter 1910-1911), handelsbokhållare Ruben Valdemar Johansson (1911-1916) och därefter skraddare Nils Larsson. Astrid Norbäck tog över vid halvårsskiftet 1932, då 25 år gammal. Poststationen ersattes med bilåkande lantbrevbäring med april månads ingång 1971.

1875-01-01--

Östmark

Handlanden O Dahlman antogs till föreståndare för poststationen i Östmark, när den öppnades med 1875 års ingång. En kärpostlinje öppnades samtidigt mellan Torsby och Östmark. För befordran på denna kontraherades handlanden J Wählstedt i Torsby med kr 2:45 i ersättning per mil. Från Östmark inrättades också en gångpostlinje för befordran av posten till Vitsand.

Postmästare Lundström redovisade Östmarks poststation som den med det bästa resultatet inom hans revir, när han avgav sin rapport till poststyrelsen den 20 januari 1876 om utfallet under de nya poststationernas första verksamhetsår. I Östmark var sålunda totaluppbörden under 1875 kr 1705:75. Något tal om poststationens indragning var det därför inte då och inte heller vid sammanträdet i Karlstad den 15 juni 1877 angående lantbrevbärings inrättande. Däremot blev Östmark utgångspunkten för en lantbrevbäring till tullstationen i Röjdåfors genom poststyrelsens beslut i oktober 1883. Som framgår av avsnittet om Röjdåfors, var denna lantbrevbäring dock inte tillräcklig för tullverkets behov, utan den sedan flera år indragna poststationen i Röjdåfors måste återöppnas den 1 juli 1884.

Handlanden Nils Larsson Frisk övertog 1892 poststationen i Östmark med samma arvode som kollegan Dahlman hade fått från starten, 300 kr. Arvodet var oförändrat när handlanden Ernst Johan Adolf Rendahl trädde till 1897, men denne fick det höjt till 420 kr i oktober 1916. I mars 1919 blev Otto Wilhelm Öster föreståndare och i juni 1959 Inga Gunilla Svensson. Den förstnämnde fångade under sina 40 år som föreståndare Östmarks posthistoria på poststationens väggar. Konstnären Paul Piltz från Gillberga hjälpte honom med skildringen.

Rymligare lokaler behövdes emellertid och på våren 1971 flyttades poststationen till den gamla sockenstugan. Postutdelningen till området har senare centraliserats till Torsby.

Över Östmark expedierades under perioden juli 1934 - september 1935 posten till postombudet i **Kungsbacken** och under perioden november 1939 - april 1975 till postombudet i **Metbäcken**.

1875-01-01--1989-06-30

Östra Ämtervik

Den sista jag berör i raden av elva poststationer som öppnades 1875 inom Fryksdals härad som ett resultatet av kronobrevbäringsreformen förlades till Östra Ämtervik med handlanden Alfred Schullström som föreståndare. Han fick 200 kr i årsarvode. Han begärde i ett brev till poststyrelsen den 17 november 1877 att få detta höjt men fick besked att kontraktet gällde och att en formell uppsägning måste göras om det där avtalade beloppet skulle ändras.

11 styk. Lösvärkor har under året
med Stationens utrustning, senast 1 ordad
under 1 kvartal. -

Emedan församlingen är vidskick, och en del korrespondenta
hafva längt till Stationen, churu den är belägen ungefär mitt
i församlingen, så har jag, för att tillståndliga den som för posten
skulle behöft anlita mig, hållit Stationen öppen, (med högst för
under tag, hela dagen, churu jag är varit flyktig det till. -
Vordant utbedjande mig enligt Generalpoststyrelsens som
jag min framställning behöva jag

med Ödnjukt

Alf. Schullström

Östra Ämtervik den 17 November 1877.

Poststationsföreståndare bjöd på mycket varierande handstilar. Man fäster sig vid handlanden Schullströms.

Uppsägningen följde omgående och poststyrelsen förhörde sig med länsstyrelsen om en eventuell annan föreståndare med lägre anspråk. Det fanns det inte och poststyrelsen medgav den 15 februari 1878 att Schullström skulle få 300 kr i årsarvode. Från 1907 fick han 100 kr om året i personligt tilläggsarvode. Under hans tjänstledighet sista halvåret 1915 vikarierade handlanden Harald Schullström.

Efter ombyten blev Eva Viola Danielsson föreståndare den 1 oktober 1954. I senare tiders stora omorganisation förvandlades poststationen till ett postställe 1976 och lantbrevbäring inrättades från Sunne, allt med sikte på indragning av poststället. Detta genomfördes från och med den 1 juli 1989, men ortadressen Östra Ämtervik fick behållas.